

Παρουσίαση

«Έκθεσης για την Οικονομία και την Απασχόληση 2013»

16 Δεκεμβρίου 2013, Αίθουσα Εκδηλώσεων ΕΤΚΑ/ΠΕΟ

Ανοιγμα Παύλου Καλοσυνάτου, Γενικού Διευθυντή του ΙΝΕΚ-ΠΕΟ

Συνάδελφε Γ.Γ. της ΠΕΟ και Πρόεδρε του Δ.Σ. του ΙΝΕΚ, Πάμπη Κυρίτση,

Έντιμη κυρία υπουργέ,

Συνάδελφοι και συναδέλφισσες

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Σας καλωσορίζω στην σημερινή εκδήλωση παρουσίασης της Έκθεσης για την Οικονομία και Απασχόληση 2013 του Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου ΠΕΟ.

Με την Έκθεση για την Οικονομία και Απασχόληση που δίνουμε σήμερα στη δημοσιότητα εορτάζουμε ένα μικρό ιωβηλαίο. Η Έκθεση του 2013 είναι η 10^η έκδοση αυτής της σειράς, γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ικανοποίηση, επειδή η προσπάθεια που ξεκίνησε το 2004 και που τότε φαινόταν φιλόδοξη έχει σήμερα καταφέρει να πάρει τη δική του σταθερή θέση στην ετήσια δραστηριότητα του Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου – ΠΕΟ. Η έκθεση έχει αποκτήσει μία φήμη που δικαίως μας κάνει να αισθανόμαστε περήφανοι. Η έκθεση αποτελεί σήμερα ένα κείμενο αναφοράς, το οποίο το αναζητούν όχι μόνο συνδικαλιστές, αλλά και άνθρωποι που ενδιαφέρονται για το αντικείμενο που πραγματεύεται, την οικονομία και την εργασία.

Η Έκθεση του Ινστιτούτου Εργασίας Κύπρου αποτελεί μία επίκαιρη επισκόπηση της κυπριακής οικονομίας. Καταγράφει και αναλύει τις επιδόσεις και την πορεία της οικονομίας ως προς τους κυριότερους δείκτες της και διαγράφει τις προοπτικές ανάπτυξης της.

Η έκθεση, όλα αυτά τα χρόνια παρέμεινε πιστή σ' αυτό που την κάνει διαφορετική και ξεχωριστή. Εστιάζει την ανάλυση της σε οικονομικές παραμέτρους που είναι διαφωτιστικοί για την κατάσταση των εργαζομένων, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή και πρόοδο, ενώ προβαίνει και σε εισηγήσεις για την βελτίωση τους.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Από την προοπτική της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στη χώρα μας, η Έκθεση του 2013 έρχεται να επιβεβαιώσει μία θλιβερή πραγματικότητα, που είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τους ανθρώπους

που βιώνουν τις συνέπειες αυτής της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης του καπιταλισμού, τους ανέργους, τους συνταξιούχους, τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και τους εργαζομένους.

Το 2013 κορυφώθηκε η τραπεζική κρίση στην Κύπρο και ξεκίνησε η διαχείρισή της από την κυβέρνηση και την ΤΡΟΪΚΑ με τρόπο που προφανώς οδηγεί σε μεγάλη επιδείνωση της ζωής των εργαζομένων. Το ερώτημα που τίθεται τώρα στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα είναι εάν υπάρχει εναλλακτική λύση στην κρίση, δηλαδή μια λύση που θα διασφάλιζε τη διατήρηση του επιπέδου ζωής που έχουν κατακτήσει οι εργαζόμενοι στη χώρα μας.

Η ανάπτυξη που βασίστηκε στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο, τον εύκολο δανεισμό και τα χαμηλά επιτόκια δεν μπορεί πια να συνεχιστεί. Επιπλέον, πρέπει να διορθώσουμε τις ανισορροπίες που δημιούργησε ο χρηματοπιστωτικός καπιταλισμός, κατά τα έτη 2004-2008, όταν από ένα εξωστρεφές μοντέλο ανάπτυξης βασισμένο στις εξαγωγές υπηρεσιών περάσαμε σε ένα εσωστρεφές καθεστώς χρηματιστικής ρύθμισης της οικονομίας, βασισμένο στον δανεισμό, στις κατασκευές κατοικιών και στην ιδιωτική κατανάλωση: η συσσώρευση ιδιωτικού χρέους, η μη εξυπηρέτηση ενός αυξανόμενου αριθμού δανείων και η υπερβολική άνοδος των τιμών των ακινήτων που μετατρέπεται τώρα σε πτώση, δημιουργώντας πρόσθετα προβλήματα, το πολύ μεγάλο εμπορικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος που διογκώθηκε εξαιτίας της επιδείνωσης της τραπεζικής κρίσης το 2013 και των αποφάσεων του Eurogroup τον περασμένο Μάρτιο.

Βέβαια, το μεγάλο έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, το οποίο καλυπτόταν σε μεγάλο βαθμό από εισροή κεφαλαίων για χρηματιστικές επενδύσεις και καταθέσεις, έχει πλέον εξαλειφθεί, όχι όμως επειδή η Κυπριακή οικονομία έγινε πιο ανταγωνιστική (αντιθέτως, οι εξαγωγές το 2013 παρουσιάζονται μειωμένες) αλλά επειδή συρρικνώθηκε δραματικά το διαθέσιμο εισόδημά μας. Παραμένει, έτσι, επίκαιρο και επείγον το καθήκον να ανορθωθεί ο εξαγωγικός τομέας, του οποίου τα προβλήματα ανταγωνιστικότητας απέκρυπτε στα χρόνια της άνθισης του ο χρηματοπιστωτικός τομέας με την εισροή κεφαλαίων.

Το ιδιωτικό χρέος είναι υπέρογκο και η κρίση οδηγεί σε ταχεία αύξηση του αριθμού των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς τις τράπεζες. Αυτό σχετίζεται με το γεγονός ότι το εισόδημα των μισθωτών συρρικνώνεται, όχι μόνο επειδή μειώνεται ο μέσος μισθός αλλά και επειδή αυξάνεται ο αριθμός των ανέργων στα νοικοκυριά τους. Με μειωμένο το συνολικό τους εισόδημα πρέπει να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της καθημερινής ζωής, να εξυπηρετήσουν τα δάνειά τους στις τράπεζες και να πληρώσουν και τους ολοένα αυξανόμενους φόρους τους.

Μοιραία, η ζήτηση που απευθύνουν στις επιχειρήσεις είναι μειωμένη με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο η ύφεση της οικονομίας, να λιγοστεύουν οι θέσεις εργασίας, να μειώνονται ακόμη περισσότερο οι μισθοί και το συνολικό εισόδημα των εργαζομένων. Τα νοικοκυριά των εργαζομένων βρίσκονται λοιπόν εγκλωβισμένα σε έναν φαύλο κύκλο επιδείνωσης της ζωής τους.

Η δημοσιονομική κρίση, που αρχικά κατασκευάστηκε σε μεγάλο βαθμό από πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις που επεδίωκαν να υπαχθεί η χώρα σε διαδικασίες επίβλεψης και τιμωρίας από τους διεθνείς οργανισμούς (την ΤΡΟΪΚΑ), οξύνθηκε με την κρίση αξιοπιστίας ενός τραπεζικού συστήματος το οποίο είχε γίνει υπερτροφικό. Η διάσωση του τραπεζικού συστήματος, με τις αποφάσεις του περασμένου Μαρτίου και τη σχετική συμφωνία ανάμεσα στη ΤΡΟΪΚΑ και την κυβέρνηση, έχει οδηγήσει στη δραματική αύξηση του δημοσίου χρέους, την αποπληρωμή του οποίου καλούνται να αναλάβουν οι φορολογούμενοι. Πρόκειται για χρέος που θα αυξηθεί κατά τα αμέσως επόμενα έτη και του οποίου το ύψος θέτει το ερώτημα εάν είναι βιώσιμο και εάν ένα μέρος τους είναι αναγκαίο να διαγραφεί, διότι αναπτύσσεται ένας φαύλος κύκλος διόγκωσης του χρέους: το υψηλότερο χρέος αυξάνει τις κυβερνητικές δαπάνες για πληρωμή τόκων που χρηματοδοτούνται σε μεγάλο μέρος τους με πρόσθετο δανεισμό που αυξάνει ακόμη περισσότερο το χρέος κ.ο.κ.

Οι επιχειρήσεις, αντιμέτωπες με την μεγάλη μείωση των παραγγελιών τους επιδιώκουν και επιτυγχάνουν χαμηλότερους μισθούς, μορφές ευέλικτης εργασίας και διάφορες άλλες δυσμενείς για τους εργαζόμενους μεταβολές, συμβάλλοντας έτσι στην επιδείνωση της ζωής τους.

Παρά τις δυσκολίες και την καταστροφή που υφίστανται πολλές επιχειρήσεις, το Ακαθάριστο Λειτουργικό Πλεόνασμα της Κυπριακής οικονομίας, δηλαδή το πλεόνασμα που έχουν στη διάθεσή τους οι επιχειρήσεις στο σύνολό τους πριν την φορολόγησή του, δεν παρουσιάζει μείωση. Αυτό έχει επιτευχθεί μειώνοντας το κόστος εργασίας και διατηρώντας τις τιμές περίπου στα ίδια επίπεδα. Η επιδίωξη αυτή των επιχειρήσεων οδηγεί σε έναν ακόμη φαύλο κύκλο: η αγοραστική δύναμη του μισθού μειώνεται και μαζί με αυτήν μειώνεται και η εσωτερική ζήτηση που απευθύνεται στις επιχειρήσεις των οποίων τα έσοδα μειώνονται περαιτέρω με αποτέλεσμα να επιδιώκουν ακόμη χαμηλότερους μισθούς. Επιπλέον, οι τιμές διατηρούνται σε επιζήμια ψηλά επίπεδα για τις εξαγωγές (και δεν είναι τυχαίο που ο όγκος των εξαγωγών μειώθηκε κατά τα δύο τελευταία έτη) με αποτέλεσμα οι βαριές θυσίες των εργαζομένων να μεταφράζονται σε περισσότερη κερδοφορία για τις επιχειρήσεις.

Το συνδυασμένο αποτέλεσμα αυτών των φαύλων κύκλων είναι η καθίζηση της εσωτερικής και της εξωτερικής ζήτησης, σε τέτοιο βαθμό που οι επιχειρήσεις δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον να πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Αυτό έχει οδηγήσει σε αποεπένδυση και συρρίκνωση του παραγωγικού δυναμικού, και φυσικά σε μείωση των θέσεων εργασίας και άνοδο της ανεργίας. Δημιουργείται έτσι και ένας ακόμη φαύλος κύκλος, αυτός της αποεπένδυσης, και όλοι μαζί οι φαύλοι κύκλοι συνεργάζονται σε μια κατεύθυνση καταστροφής ανθρώπων και παραγωγικών δυνάμεων χωρίς να διαγράφεται στον ορίζοντα προοπτική για ανάπτυξη,, εκτός εάν πρόκειται, όπως προβλέπει η Τρόικα για την περίοδο μέχρι το 2020 για μία προοπτική χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης του +1,8% ετησίως που σίγουρα δεν είναι αρκετός για να διαρρηχθεί ο φαύλος κύκλος του δημόσιου χρέους για να υποχωρήσει σε βιώσιμα επίπεδα και να καταπολεμηθεί η ανεργία (το ΔΝΤ προβλέπει για το 2020 ένα ελάχιστο ποσοστό ανεργίας γύρω στο 12%).

Η ύπαρξη αυτών των φαύλων κύκλων ύφεσης και παρακμής της οικονομίας με όλες τις συνέπειες για την κοινωνική συνοχή της χώρας μας δεν ανάγεται τόσο στην κρίση όσο στον τρόπο της διαχείρισής της. Κατά τα τρία πρώτα έτη της κρίσης η Κυπριακή οικονομία ακολουθούσε έναν δρόμο ήπιας προσαρμογής. Με την κορύφωση της τραπεζικής κρίσης δόθηκε η ευκαιρία στις νεοφιλελεύθερες δυνάμεις να επιβάλλουν μια πολιτική που οικοδομεί ένα μέλλον με βραδεία ανάπτυξη, με πολύ χαμηλούς μισθούς, εξασθένιση των θεσμών που προστατεύουν την εργασία, και απουσία του κοινωνικού κράτους.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Στο Ινστιτούτο Εργασίας πάντα εντοπίζαμε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες που προκαλούσε η ανάπτυξη της οικονομίας υπό το καθεστώς του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού στην περίοδο 2004-2008 και αναδεικνύαμε τους δυνητικούς κινδύνους.

Όπως πάντα έτσι και τώρα, η έκθεση μας δεν εξαντλείται στην διαπίστωση αυτών ανισορροπιών των προβλημάτων, αλλά καταθέτει και την πρόταση του Ινστιτούτου για το ξεπέρασμά τους.

Η πρόταση της ετήσιας έκθεσης του ΙΝΕΚ είναι διαφορετική από αυτήν της κυβέρνησης και της Τρόικας. Προτείνουμε, για την μεσοπρόθεσμη διάρκεια, την ενεργητική πολιτική ταχείας αναβάθμισης του τουριστικού τομέα και όλων των εξαγωγικών δραστηριοτήτων με διαρθρωτικές αλλαγές που μπορούν και θα πρέπει να επιδιωχθεί να χρηματοδοτηθούν από ευρωπαϊκούς πόρους. Τους άξονες μίας τέτοιας ποιοτικής ανασυγκρότησης του εξαγωγικού παραγωγικού δυναμικού της χώρας, τους έχουμε περιγράψει ενδελεχώς τόσο σε εκθέσεις του Ινστιτούτου

προηγούμενων ετών, όσο και σε εξειδικευμένες μελέτες, όπως η «Η ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας μετά την υιοθέτηση του ευρώ», που άρχισε το Ιανουάριο του 2009 και ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2011. Η απόφαση για την εκπόνηση αυτής της μελέτης λήφθηκε πριν ακόμη από την ένταξη της Κύπρου στη ζώνη του ευρώ, όταν δηλαδή η οικονομία της Κύπρου έδειχνε, επιφανειακά τουλάχιστον, να βρίσκεται σε ισορροπία.

Τις επιμέρους προτάσεις της έκθεσης θα παρουσιάσει στη συνέχεια ο φίλος Ηλίας Ιωακείμογλου που είναι και ο πυρήνας των συνεργατών του ΙΝΕΚ που εργάστηκαν για να γίνει αυτή η έκθεση εφικτή. Όλους μαζί και τον Ηλία ξεχωριστά τους ευχαριστώ πολύ.

Πριν, ωστόσο προχωρήσουμε στην παρουσίαση επιτρέψτε μου να καλωσορίσω στο βήμα τον συν. Πάμπη Κυρίτση ο οποίος θα κάνει το άνοιγμα της παρουσίασης.

Σας ευχαριστώ!